

Vier in Balans-tool

Individuele rapportage

Vier in Balans-tool

Individuele Rapportage

Inleiding

Deze tool is gebaseerd op het Vier in Balans-model en is aangevuld met elementen uit Didactiek en Leiderschap in Balans. Dit model vat samen wat er uit wetenschappelijk onderzoek bekend is over succesvolle invoering en gebruik van ict in het onderwijs. In deze rapportage kunt u zien hoe u scoort op dit model.

Heel in het kort zegt het Vier in Balans-model dat invoering van ict voor onderwijsdoeleinden meer kans van slagen heeft bij een evenwichtige en samenhangende inzet van de vier bouwstenen: visie, deskundigheid, digitaal leermateriaal en ict-infrastructuur. Het hebben van een heldere visie op ict gebruik in uw onderwijsinstelling is echter een belangrijk startpunt en krijgt in deze tool extra aandacht.

Visie

Visie gaat over de overtuigingen van leraren over wat goed en passend onderwijs is, over hoe leerlingen zouden moeten leren en over de rol van leraren en management daarin.

Grofweg kun je onderscheid maken tussen twee soorten visies:

(1) Visie die meer op **kennisoverdracht** gericht is;

(2) Visie die meer op **kennisconstructie** gericht is.

Kennisoverdracht representeert een visie op onderwijzen en leren waarbij de leraar in kleine stappen kennis overdraagt aan de leerling en de nadruk legt op het oefenen van de leerstof. De leraar bepaalt op welk tijdstip kennis wordt geleerd. Een extreem voorbeeld hiervan is het hoorcollege of een 'ingeblikte' les.

Bij kennisconstructie faciliteert de leraar het leren meer als een onderzoeksproces. De leerling krijgt ruimte om actief, zelfstandig en in samenwerking met anderen kennis te verwerven door het vinden van oplossingen. Bij de beoordeling van prestaties kijkt de leraar niet alleen naar wat leerlingen hebben geleerd maar ook naar de manier waarop. Hoewel tussenposities zeer goed mogelijk zijn, zullen leraren niet snel overstappen van het ene extreem naar het andere.

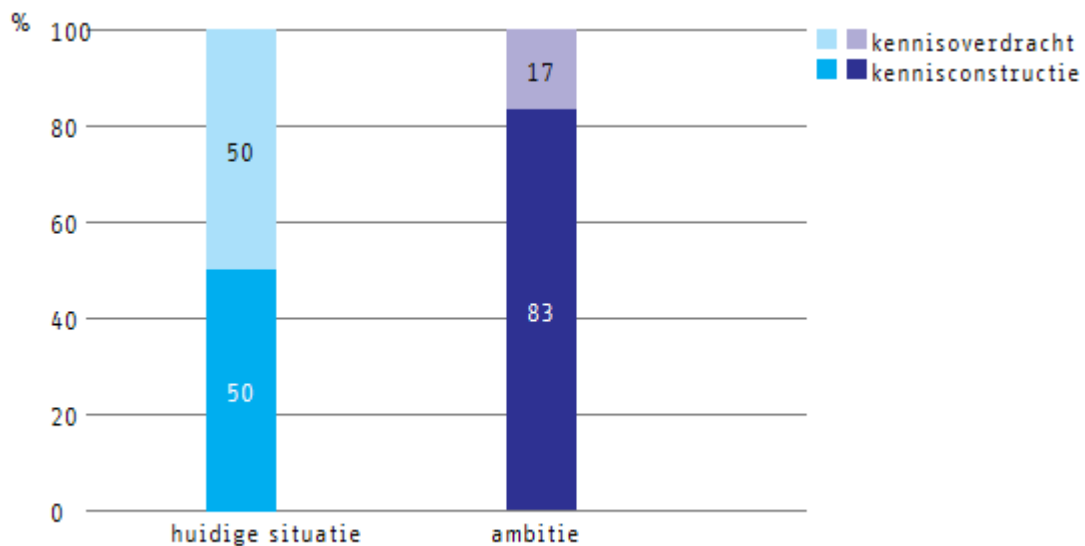
Wel geldt over het algemeen dat leraren die werken vanuit de opvatting van kennisconstructie, meer interesse hebben voor het gebruik van ict dan leraren die meer nadruk leggen op kennisoverdracht (Hermans e.a., 2008). Ook zijn leraren met constructivistische opvattingen vaker geneigd ict als informatietool in te zetten (Tondeur e.a., 2008).

Op de volgende pagina's vindt u de resultaten van de Vier in Balans-tool. Er wordt per grafiek een uitgebreide toelichting gegeven op de betekenis hiervan.

Visie op onderwijs: de verhouding tussen kennisconstructie en kennisoverdracht

Aan de hand van twee filmpjes heeft u in de Vier in Balans-tool aan kunnen geven naar welke onderwijsvorm uw voorkeur uitgaat. Daarnaast heeft u kunnen aangeven wat uw ambities zijn: wilt u over drie jaar meer de nadruk leggen op kennisconstructie of kennisoverdracht?

In de onderstaande grafiek kunt u zien hoe de onderdelen kennisconstructie en kennisoverdracht zich in uw situatie tot elkaar verhouden. Het resultaat geeft u een indicatie of een bepaalde vorm meer voorkomt in uw onderwijs dan de andere.

Grafiek 1: Verhouding tussen kennisconstructie en kennisoverdracht in procenten

Op basis van de door u gegeven antwoorden lijkt uw huidige situatie in het onderwijs te typeren als bestaande voor 50 % uit kennisconstructie en voor 50 % uit kennisoverdracht.

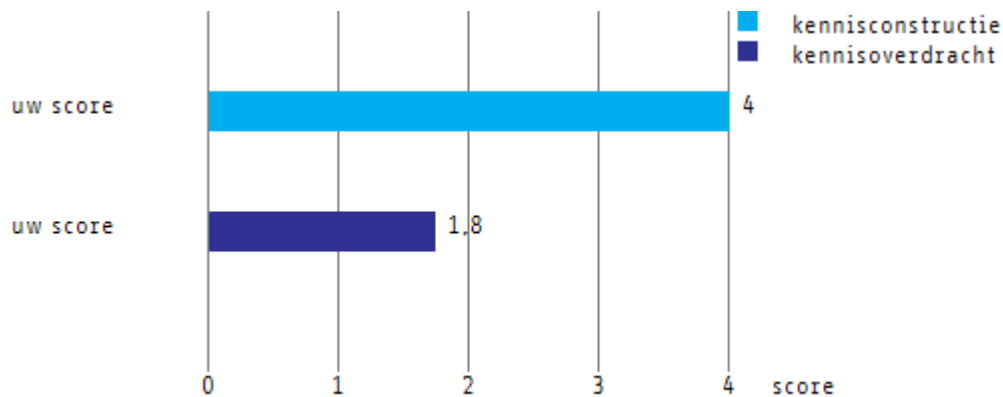
De uitkomst geeft ook aan dat het uw wens is om in de toekomst de verhouding 83 % kennisconstructie en 17 % kennisoverdracht te laten zijn.

Dit betekent dat uw huidige situatie aanzienlijk afwijkt van uw ambities in de toekomst.

Visie op onderwijs: opvattingen over kennisconstructie en kennisoverdracht

In de Vier in Balans-tool heeft u aangegeven in hoeverre u het eens bent met een aantal opvattingen over onderwijs. Deze opvattingen hebben betrekking op uw visie op onderwijs: geeft u de voorkeur aan onderwijs waarin u in kleine stappen kennis overdraagt of faciliteert u het leren meer als een onderzoeksproces?

In de onderstaande grafiek kunt u zien hoe uw opvattingen over kennisconstructie en kennisoverdracht zich tot elkaar verhouden.

Grafiek 2: Gemiddelde score antwoorden opvattingen over kennisconstructie en kennisoverdracht

De uitkomsten van de test lijken aan te geven dat u het helemaal eens bent met de opvattingen die passen bij een constructivistische wijze van leren en onderwijzen.

U bent het over het algemeen oneens met de opvattingen die passen bij een wijze van leren en onderwijzen gebaseerd op kennisoverdracht.

Over kennisoverdracht en kennisconstructie

Het onderscheid tussen kennisoverdracht en kennisconstructie is gebaseerd op ideaaltypen. Pure vormen komen in de realiteit zelden voor: er zijn veel verschillende verschijningsvormen.

Zo behoren tot kennisoverdracht leervormen als instructie en gestructureerd oefenen, en tot kennisconstructie leervormen als onderzoekend leren en 'leren' leren. In de praktijk zult u zowel gebruik maken van leerprincipes die bij kennisoverdracht horen, als van leerprincipes die bij kennisconstructie horen.

Voor elk van deze typen kan ict ingezet worden, met wisselende doelen en wisselend rendement.

Vier in Balans

Uw score op het Vier in Balans-model geeft u een indruk van uw individuele situatie op uw school. De vier bouwstenen van dit model bestaan uit: visie, deskundigheid, digitaal leermateriaal en ict-infrastructuur.

Een korte toelichting op de vier bouwstenen:

Visie: de opvatting van de school over wat goed onderwijs is en hoe de school dat wil realiseren. De visie omvat de doelstellingen van de school, de rol van leraren, leerlingen en management daarin, de inhoud van het onderwijs en de materialen die worden ingezet.

Deskundigheid: de kennis en vaardigheden van leraren om onderwijsdoelstellingen met ict te bereiken. Daarbij gaat het niet alleen om technische vaardigheden, maar ook om deze te kunnen verbinden met kennis van didactiek en inhoud.

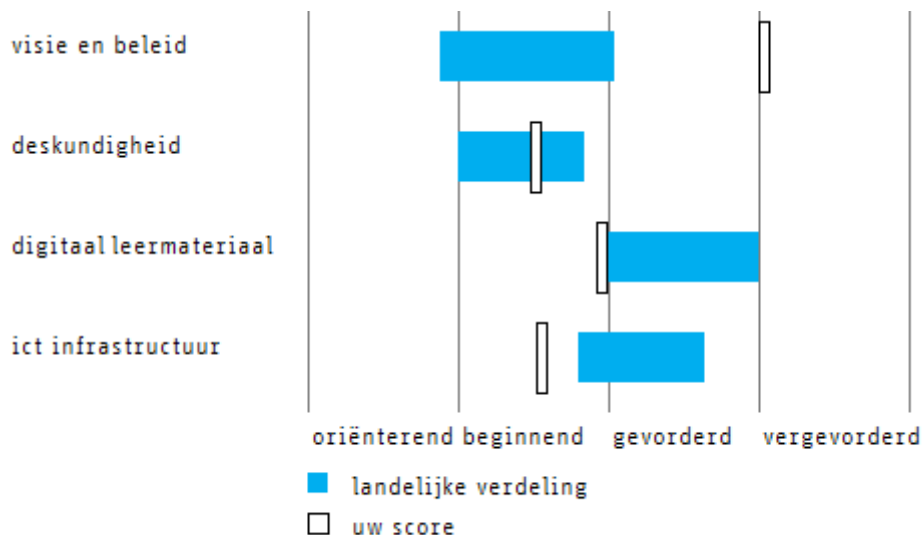
Digitaal leermateriaal: alle formele en informele digitale educatieve content. Formeel leermateriaal is materiaal dat speciaal voor het onderwijs gemaakt is. Ook computerprogramma's worden tot het digitale leermateriaal gerekend.

Ict-infrastructuur: beschikbaarheid en kwaliteit van computers, netwerken en internetverbindingen. Ook elektronische leeromgevingen en het beheer en onderhoud van ict-voorzieningen worden tot de ict-infrastructuur gerekend.

Deze bouwstenen staan niet op een specifieke volgorde, maar een evenwichtige verdeling van de inspanningen en investeringen op het gebied van digitaal leermateriaal, visie, kennis en infrastructuur zijn belangrijke voorwaarden voor structureel gebruik van ICT in het onderwijs.

In de grafiek op de volgende pagina is uw score te zien.

Grafiek 3: Score op het Vier in Balans-model

In de bovenstaande afbeelding is uw score te zien als wit streepje. Per bouwsteen is te zien of uw situatie te typeren is als oriënterend, beginnend, gevorderd of vergevorderd.

Op basis van de door u gegeven antwoorden is te zien dat u als volgt scoort:

Visie: uw huidige situatie is te typeren als: Vergevorderd.

Deskundigheid: uw huidige situatie is te typeren als: Beginnend.

Digitaal leermateriaal: uw huidige situatie is te typeren als: Beginnend.

Ict-infrastructuur: uw huidige situatie is te typeren als: Beginnend.

De investeringen en inspanningen op het gebied van de visie, deskundigheid, digitaal leermateriaal en ict-infrastructuur beogen gezamenlijk bij te dragen aan een effectieve en efficiënte inzet van ict-toepassingen in het onderwijs.

Ict Balans

Naast deze bouwstenen kunt u hieronder ook een score voor uw Ict-Balans vinden.

In de volgende figuur kunt u aflezen dat u zich in het gevorderde stadium van ontwikkeling bij het gebruik van ict bevindt.

Grafiek 4: ICT Balans

De Ict-balans geeft een indicatie wat de situatie is bij u op school. Er wordt hierbij gekeken naar uw computergebruik in uw eigen onderwijs en hoe u het computergebruik op uw school typeert.

Deze score is om die reden met name relevant indien u samen met uw collega's de Vier in Balans-tool invult. U ziet dan in één oogopslag een indicatie hoe het gesteld is met ict-gebruik op uw school.

Tot slot

In deze rapportage heeft u voor uzelf een beeld kunnen vormen van uw visie op onderwijs en de verhouding van kennisconstructie en kennisoverdracht hierin. Daarnaast heeft u kunnen zien hoe u scoort op het Vier in Balans-model.

Deze scores gelden uiteraard alleen voor uzelf. Het zou een waardevolle aanvulling op deze rapportage kunnen zijn indien u samen met uw collega's de Vier in Balans-tool nogmaals doorloopt.

U kunt eenvoudig een team samenstellen waarna ieder voor zich de vragenlijst doorloopt. Dit levert een teamrapportage op waarin de gemiddelde scores van het team getoond worden. Daarnaast krijgt ieder teamlid een eigen rapportage met hierin zijn of haar score afgezet tegen het teamgemiddelde.

Onderzoeken of er al dan niet sprake is van een gedeelde visie is van belang om eventuele veranderingen te bewerkstelligen. Zoals in elke sociale groep ontwikkelen zich in de loop der tijd collectieve denkbeelden over onderwijs. Zeker in hechte gemeenschappen als een school is het voor een individu moeilijk om af te wijken van de dominante cultuur. Op kleine schaal is er misschien wel ruimte om iets nieuws te proberen, maar om zo'n verandering structureel in te voeren zullen de schoolcultuur en een breed draagvlak het uitgangspunt moeten zijn (Vier in Balans Monitor p.14, 2010).

Kortom, reden genoeg om eens samen met alle collega's de Vier in Balans-tool te doorlopen.

Stichting Kennisnet

Bezoekadres
Paletsingel 32
2718 NT Zoetermeer

Postadres
Postadres 778
2700 AT Zoetermeer

T 0800 - KENNISNET
F (079) 321 23 22
I www.kennisnet.nl

Kennisnet. Leren vernieuwen